

NATIONAL INSTITUTE OF RESEARCH AND DEVELOPMENT
FOR INDUSTRIAL ECOLOGY

The logo for ECOIND features the word "ECOIND" in a bold, serif font. A small green leaf icon is positioned to the left of the letter "O".

EXCELLENCE IN RESEARCH AND ENVIRONMENTAL SERVICES

RESPONSABILITATE SOCIALĂ ÎN CERCETARE

Principiile privind responsabilitatea sociala în cercetare – Institutul Național de Cercetare –
Dezvoltare pentru Ecologie Industrială – ECOIND

2026

Responsabilitatea socială în cercetare necesită efectuarea studiilor în mod etic, asigurând beneficiul public și minimizând daunele aduse participanților, societății și mediului. Liniile directoare cheie pun accentul pe consimțământul informat, integritatea în raportarea datelor, abordarea impactului societal și promovarea transparenței și echității. Principiile cheie includ anticiparea consecințelor pe termen lung și implicarea în dialog cu părțile interesate

Componente de bază ale responsabilității sociale în cercetare

Conduită etică și siguranța participanților: Cercetătorii trebuie să protejeze bunăstarea fizică, socială și psihologică a participanților, să asigure consimțământul informat și să mențină confidențialitatea.

Beneficiu și valoare publică: Cercetarea ar trebui să urmărească producerea de cunoștințe fiabile care să aducă beneficii societății, evitând efectele negative asupra naturii și mediului.

Cercetare și inovare responsabile (CIR): Acest cadru implică anticiparea impactului societal, reflectarea asupra motivațiilor și implicarea părților interesate încă de la începutul procesului.

Integritate și acuratețe: Datele trebuie colectate, analizate și raportate cu onestitate pentru a evita fraudă și a asigura transparența.

Egalitate și justiție: Cercetarea ar trebui să fie incluzivă, să includă grupurilor marginalizate și să asigure o distribuție echitabilă a beneficiilor.

Cadrul european

Responsabilitatea socială în cercetare în cadrul Comisiei Europene (CE) este operaționalizată în principal prin intermediul Cercetării și Inovării Responsabile (CIR), care urmărește alinierea proceselor și rezultatelor cercetării cu valorile, nevoile și așteptările societății europene. În cadrul programului Orizont Europa, aceste orientări impun cercetătorilor și instituțiilor să implice societatea, să asigure egalitatea de gen, să crească accesul la rezultatele științifice și să respecte standarde etice stricte.

Cercetare și Inovare Responsabilă (CIR): Această abordare încurajează colaborarea dintre cercetători, cetățeni, factori de decizie și întreprinderi pe parcursul întregului proces de cercetare și dezvoltare. Aceasta implică cinci dimensiuni cheie: implicarea societății, creșterea accesului, promovarea egalității de gen, integrarea eticii și promovarea educației științifice.

Codul european de conduită pentru integritatea cercetării: Acesta este documentul fundamental pentru integritatea cercetării în Europa, punând accent pe onestitate, fiabilitate, respect și responsabilitate. A fost revizuit în 2023 pentru a pune un accent mai mare pe cultura cercetării, echitate, diversitate și incluziune (<https://allea.org/code-of-conduct/>).

Procedura de evaluare etică din cadrul programului Orizont Europa: Obligatorie pentru proiectele finanțate de UE, această procedură garantează că cercetarea respectă valorile fundamentale ale UE (drepturile omului, demnitatea etc.) și implică, de exemplu, verificări ale utilizării datelor cu caracter personal și ale potențialei utilizări necorespunzătoare a rezultatelor cercetării

(https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/programme-guide_horizon_en.pdf Capitolul 13)

Linii directoare privind utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale generative: Aceste linii directoare oferă un cadru pentru utilizarea inteligenței artificiale în cercetare, punând accent pe transparență, confidențialitate și evitarea utilizării inteligenței artificiale în activități sensibile, cum ar fi recenziile (https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/guidelines-responsible-use-generative-ai-research-developed-european-research-area-forum-2024-03-20_en).

Politica privind știința deschisă: CE promovează accesul liber la date, publicații și procese științifice, aliniindu-se la Recomandarea UNESCO privind știința deschisă pentru a promova transparența și incluziunea (<https://www.unesco.org/en/open-science/about>).

Acțiuni împotriva „dumpingului etic”: CE susține Codul TRUST (Codul TRUST – Un cod global de conduită pentru parteneriate echitabile în cercetare), conceput pentru a asigura că colaborările internaționale de cercetare cu medii cu resurse limitate sunt echitabile și etice (<https://prepared-project.eu/the-trust-code/>).

Aceste politici urmăresc să mențină încrederea publicului în știință, asigurându-se că cercetarea este atât de înaltă calitate (integritate), cât și relevantă din punct de vedere social.

Cadrul național

Planificare strategică (PNCDI IV și SNCISI): Planul 2022-2027 își propune să modernizeze infrastructura, să stimuleze excelența și să promoveze cercetarea etică și sustenabilă. Strategia (SNCISI) își propune să alinieze cercetarea și inovarea (C&I) cu punctele forte regionale (specializare inteligentă) și să creeze rezultate sustenabile și cu impact ridicat.

Responsabilitate etică și socială: CIR în România subliniază faptul că inovația trebuie să servească societatea, solicitând cercetătorilor să își asume responsabilități etice mai ample. Aceasta include integrarea responsabilității sociale în procesul de inovare și protejarea împotriva riscurilor de securitate.

Implicarea și colaborarea părților interesate: Politicile încurajează parteneriatele dintre mediul academic, sectorul public și industriile private, asigurându-se că cercetarea abordează provocările societale.

Securitatea cercetării: Inițiative precum dezvoltarea unui Centru consultativ pentru securitatea cercetării sunt concepute pentru a echilibra deschiderea cu siguranța și pentru a asigura practici etice (<https://uefiscdi.gov.ro/resource-865274-Research-Security-Concept-Note.pdf>).

Cooperarea în Regiunea Dunării (D-STIR): România participă la Cadrul Dunării pentru CIR, care utilizează metoda Cercetării de Integritate Socio-Tehnică (STIR) pentru a reduce decalajul dintre știință și societate în întreaga regiune (<https://keep.eu/projects/18490/Danube-Framework-for-Respon-EN/>).

Cadrul este axat pe tranziția către un sistem de cercetare mai colaborativ și mai responsabil din punct de vedere etic, care poate concura mai bine la nivel european.

Pași concreți pentru cercetători

Efectuarea evaluărilor riscurilor: Evaluarea potențialelor riscuri sociale, de mediu și etice asociate cercetării.

Asigurarea transparenței: Menținerea unei comunicări deschise despre cercetare, inclusiv despre potențialele riscuri și incertitudini.

Gestionarea conflictelor de interese: Identificarea și abordarea oricăror conflicte care ar putea afecta integritatea cercetării.

Reflecție continuă: Evaluarea regulată a impactului societal și a implicațiilor etice ale cercetării pe tot parcursul ciclului său de viață.

Responsabilitatea socială în cercetarea de mediu

Implică alinierea acțiunilor științifice, corporative și individuale cu obiectivele de sustenabilitate pentru a minimiza impactul ecologic, a încuraja inovația verde și a proteja generațiile viitoare. Tendințele cheie se concentrează pe practicile ESG (de mediu, sociale și de governanță), reducerea deșeurilor și promovarea comportamentelor ecologice. De asemenea, pune accent pe responsabilitatea corporativă, Responsabilitatea Socială Corporativă de Mediu (ECSR) stimulând inovațiile ecologice și gestionarea durabilă a resurselor.

Aspecte cheie ale responsabilității sociale față de mediu:

Definiție și domeniu de aplicare: Este un principiu moral pentru indivizi și organizații să îmbunătățească societatea și să mențină un echilibru între economie și mediu.

Acțiuni corporative: Companiile adoptă măsuri voluntare, necomerciale și proactive care depășesc cerințele legale pentru a proteja mediul. Acestea includ dezvoltarea de produse mai ecologice, reducerea amprentei de carbon, îmbunătățirea gestionării deșeurilor și promovarea conservării biodiversității.

Tendințe în cercetare: Cercetările actuale se concentrează în mare măsură pe ESG și comportamentele sustenabile. Există un interes puternic și tot mai mare pentru modul în care comportamentele pro-mediu ale angajaților (de exemplu, reciclarea, economisirea apei) contribuie la obiectivele organizaționale.

Impactul asupra inovației și performanței: CSR (Corporate social responsibility) de mediu încurajează inovația prin determinarea companiilor să adopte tehnologii mai curate, ceea ce poate duce la o performanță financiară mai bună și la loialitatea consumatorilor.

Cadre de lucru: Cercetătorii folosesc adesea Perspectiva bazată pe resurse naturale (NRBV - Natural Resource-Based View) pentru a explica modul în care firmele valorifică resursele interne și externe pentru o dezvoltare ecologică și durabilă. Cadrul prezintă trei strategii cheie care ajută companiile să obțină un avantaj competitiv prin sustenabilitate:

- **Prevenirea poluării:** Reducerea deșeurilor și a emisiilor, mai degrabă decât gestionarea lor după creare.

- Gestionarea produselor: Integrarea factorilor de mediu pe tot parcursul ciclului de viață al unui produs, de la proiectare până la eliminare.
- Dezvoltare durabilă: Concentrarea pe impactul ecologic, social și economic pe termen lung, vizând o creștere durabilă.

Responsabilitatea socială în cercetarea de mediu asigură că studiile sunt etice, sustenabile și transparente, cu scopul de a minimiza amprenta ecologică, maximizând în același timp impactul societal pozitiv. Liniile directoare cheie implică includerea părților interesate, aderarea la „triplul obiectiv” (oameni, planetă, profit) și alinierea la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) pentru a promova protecția mediului pe termen lung.

Orientări și principii cheie

Participarea activă a părților interesate: Includerea unor perspective și nevoi diverse în toate fazele cercetării.

Standarde etice și integritate: Asigurarea transparenței, prevenirea conflictelor de interese și respectarea ghidurilor etice privind subiecții umani și animalii.

Sustenabilitate și minimizarea amprentei: Reducerea activă a emisiilor de carbon și a impactului asupra mediului al activităților de cercetare în sine.

Cercetare orientată spre acțiune: Concentrarea pe aplicații practice care contribuie la rezolvarea problemelor de mediu, cum ar fi atenuarea schimbărilor climatice.

Echitate și incluziune: Promovarea diversității și asigurarea că cercetarea răspunde nevoilor comunităților afectate, respectând principiile justiției de mediu.

Partajarea datelor: Respectarea principiilor FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) pentru a asigura că datele sunt responsabile și transparente.